

מאמר העיבור

הכתב הראשון אשר כתב הרב רבינו משה בן מיימון זצ"ל
ביסוד העיבור

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ח

בס"ד

ספר זה נסרק ונעבד ע"י
"יודאיקה אימג' אוצרות התורה בע"מ".
ניתנת רשות ל"היברא בוקס" שע"י חיים רוזנברג"
להכניסו לאתר ולהפיצו לצורך שימוש אישי בלבד.

וזאת למודעי

אין רשות לאף אחד להדפיסו או להעתיקו
בכל אופן שהוא או בכל אמצעי שהוא
בין בחינם בין בשכר בין ליחיד בין לרבים

ניתן להשיג עותק מספר זה ועוד ספרים
אוצרות התורה וכן התוכנה המשולבת
(בשילוב אוצר הפוסקים)
אצל:

בית ספריית מורגנשטרן
רחוב רבא 14 ת.ד. 3620 אשדוד
טלפון 08-866-0821 פקס 08-866-5059

OTZROT HATORAH
THE MORGENSTERN LIBRARY
14 RAVAH STREET
P.O.B.3620 ASDOD, ISRAEL
Email- kidosheypolin@bezeqint.net

This sefer has been provided by
Judaica Image OTZROT HATORAH for individual use only.
All rights reserved by Judaica Image OTZROT HATORAH.
Permission is only granted to Hebrew Books Org.
No Permission is granted (in any form to distribute these books)
to anyone else even if they don't sell them.

מאמר העבור לחרמב"ם ז"ל

בשרוע: פרק ג' בידעת בכמה ימים מימי החדש חכיה
החקופה: ואחר תלוקה אלו הפרקים ומספרם אשון
לפרשם בג"ה יח'.

הפאמר הראשון: פרק הראשון חכם בהקדמות אשר
עליהם נגדו העבור והס' ד' הקדמות:

בהקדמה הראשונה שכל חשבון העבור כל מה שיחשב
לך מן הימים השליך ו' ו' וחמשה הנשאר: כי אין המנחה
לדעת מספר הימים, אבל המנחה לדעת בלחם יום
מימי השבוע יהיה המולד: ההקדמה השנייה כי השנה
הנסכס עליה בעבור מהשנות המעוותות ר"ל מעוותות
שס' י"ב ביום וי"ב בלילה בכל עתות השנה קור וחוס
וקץ ומורק, ושיחשבך לך כ"ד שעות חשוב אורח יום
והרס אורח על מושב הימים כמו שפרש בעתיד בעו"ה:
ההקדמה השלישית כי ראשית כל יום מחלחל הלילה
וכשילא לך המולד ביום מן הימים ב' שעות או חדע כי
אורח מולד ב' שעות מן הלילה: משל למה זה דומה
כשילא לך המולד ביום ג' ב' שעות חדע כי אורח מולד
ליל ג' ב' שעות, כי מחלחל יום ג' מליל ג', וכשילא לך
המולד ביום ג' בכ' שעות חדע כי אורח המולד ביום ג'
בכ' שעות מן היום, כי חפול מן הכ' אשר כנגד יום ג'
י"ב שעות אשר הם שעות ליל ב' יום ג' יסאר ח' שעות
מיום ג' ועל זה דוק: ההקדמה רביעית כי שנה המורגל
עליה בחשבון העיבור נחלק לאלף ופ' חלקים ונקרא
כל חלק מהם דק ובעת שיחשבך לך אלף ופ' חלקים
היא שנה שלימה והרס אורח אל מושב השעות כדרך
שפרשם בג"ה יח'.

הפרק הב' בידעת שני המחזור ומספרם ולמה היה זה
קך וידעת הפשוטות והמעובדות: דע כי מעת
שיחשבך הירח עם השמש במעלה אחד עד שיחבצו פעם
שנים כ"ט יום וי"ב שעות וחש"ג חלקים זהו זמן חדושה
של לבנה, וכשחפיל זה החשבון בי"ב חדש הוא חשבון
חדשי השנה יהיה המחשבך של"ד יום וח' שעות וחשע"ו
חלקים, וזהו זמן סבוב השמש ברקיע מעת שיחליל ללכת
מחלק ממנו עד שישוב אל אורח חלק בעינו אשר החליל
ממנו ראשונה: ומאחר שאמר האר יתעלה ואח עולת
חדש בחדשו לחדשי השנה, נחשיבנו למנות חדשינו בחדש
אשר יתבאר בו החדש ואין זה אלא ללבנה: ובאמרו
שעור את חדש האביב סמם לזמן החום שהוא זמן

שאלת ממני יחיד השם ויעורך על דיק ועלמך
שאחבר לך חבור שחלמד ממנו וידעת מלאכת
העבור בהולאח המולדות וידעת הפרקים והמעוותות
וראשי החדשים לכל עת בדרך קרובה וביניעה מועטות
עד שחבין המלאכה מן הספר בלתי מלמד יורק, ואע"פ
שהאמר כי לא יחכן שחדע דעה מן הדעות אלא
בהוראה מלמד ולא יהיה לך די בספר לבד, וחכלית
המשפט כי לא יעורך המלמד זמן מרובה אלא בזמן
מועט יורכו, ר"ל בלוחו זמן ילמדו השמות הסהגות
בלוחו מדע והדברים אשר ההרגל בהם בלוחו מדע
וידריכו אל הדרך: אבל בידעתי עולם פלפולך ומחודך
נקל עלי חבור קצר כמה, לידעתי בלחם כי אחת חבין
אורח חכלית ההבנה: ועם כל זה שאני מקצר ומיח
האריכות ארבה המשלים שלא לעבור פרק, אבל במשל
פשוט שיקום אורח המשל במקום מלמד שחלמד ממנו:
ולא אשים מנחה פני בזה הקטר לבאר סבה מלאכה
מן המלאכה, שאורח הדבר לייך לפרש ואינו ראוי
למחלמד גם לא לוחיק בזה הסוג אלא אחר הקדמות
אחרות רבות אינם ממנחה העבור אלא מדעות אחרות
ואחת לא היחה מנחה שאלתך בינה סבה המלאכה
אלא איכות המלאכה לבד, ומה שהיה מעלה קרובה
אינה צריכה להקדמות אפרשה לך ובה לא נלא ממנחה
הספר: ואינו רואה שלא להזכיר דבר החקופות כדי
שלא יהיה הדבר חסר ואע"פ שלא שאלת ממני להזכירם
ואשים דבורי בהם כפי דבורי במולדות בדרך קצרה:
וחלקנו כל זה לפרקים למען ישמח הקורא בקריאתו
ויהיה נח עליו למען כי כל מנחה מן המנחות שרחה
בפרק: וחלקנו העבור לשתי מאמרות: המאמר הראשון
למולדות והמאמר השני בחקופות: ופרקי המאמר
הראשון שבעה: פרק א' בזכרון הקדמות אשר עליהן
נגדו מלאכת העבור: פרק ב' בידעת שני המחזור
ולמה הוא זה קך וידעת הפשוטות והמעובדות: פרק
ג' בידעת מולד כל מחזור: פרק ד' בידעת מולד כל
שנה: פרק ה' בידעת מולד כל חדש: פרק ו' בידעת כל
הדמויות והקבועות: פרק ז' בידעת שלמים והחסרים
והכסדרן: המאמר השני פרקיו שלשה: הפרק א'
בידעת בלחם יום מימי השבוע, ויהיה החקופה ובכמה
שעות מן היום זמן הלילה: פרק ב' בידעת אורח עמך

הרביעי, ולא חתשבו זמני השנה הקודם והקור והקץ
 והחורף אלא בחשבון השמש והלרנו בלוחו ענין להיות
 הדשניו הדשי לבנה ושנתינו שנות חמה וכאשר מלאנו זמן
 שנה הלבנה של"ד יום ה' שעות וחמ"ו חלקים חמ"ן שנה
 השמש של"ה יום ו' שעות מל"ו שנה השמש מוסיף על
 שנה הלבנה י' כ"א ר"ד, וכשהלקט מוחר שנה השמש על
 שנה הלבנה ונפלו לוחו ב"ע שנה אשר היא מספר
 שני המחזור היה המקבץ מלוחו מוחר ו' חדשי השנה
 ומוחר לא ימנה בו המלאכה, והוספו לוחם שבעה
 חדשים בכלל חדשי השנים ונחנו במשך ה"ע שנה ו'
 שנים מן י"ג הדש כל שנה וקרינו שמש מעוברת, ונחנו
 לוחו חדש הנוסף לפני הדש ניסן כי בגללו הוסף כפי
 מה שהקדמנו, והלקט לוחם השבע שנים על שני המחזור
 והיא השנה השלישית והששית והשמינית וי"א וי"ד וי"ו
 וי"ט והסימן בו"ה הדו"ט, והיולא מזה הפרק כי המחזור
 י"ע שנה, י"ב פשוטות ח' מעוברות: הפרק השלישי
 בידעת מולד כל מחזורי כבר בארנו כי כל חדש הלבנה
 כ"ט י"ב חש"ג חלקים, וכן בארנו כי כל חשבון העבור
 כל מה שחזקבן ו' ימים חש"ה, וכשהשליך חדש הלבנה
 ו' י' יאשר ממנו יום אחד י"ב שעות חש"ג חלקים
 והסימן לו"ב חש"ג, וכבר בארנו כי מספר שנה הלבנה
 של"ד יום ה' שעות חמ"ו חלקים, וכשהשליך זה החשבון
 ו' י' יאשר ד' ימים ה' שעות חמ"ו חלקים, והסימן
 בשאריתם ד"ה חמ"ו, וכן ביארנו כי השנה המעוברת
 י' חדשים מהלבנה, ומן שנה הלבנה עד י"ג חדשים
 הלבנה יהיה המקבץ ממנו של"ג יום ו' שעות
 חש"ט חלקים, וכשהשליך זה ו' י' יאשר ה' ימים כ"א
 שעה חש"ט חלקים והסימן הכ"א חש"ט, וכן בארנו
 כי המחזור י"ט שנה י"ב פשוטות ח' מעוברות, וכשהק
 מספר השנה הפשוטה וחכפול לוחו ב"ב פעמים ומספר
 השנה מעוברת וחכפול לוחו ו' פעמים וחזקבן בשני
 הימים וחש"ד המקבץ ו' י' יאשר ב' ימים י"ו שעות
 חק"ה חלקים והסימן ב"ו חק"ה, והוא אשר יאשר
 מהפער ימי המחזור אחר שהשליך ו' י' ואני אכתוב לך אלו
 השארים בשרטוט להיוחס מבוררת בקל עליך וכירחם
 פי עליהם יבנה שרש המלאכה, כעין זה:

הנשאר אחר השלכת ו' י'			
השאר	ימים	שעות	חלקים
הנשאר מן חדש הלבנה	א	יב	השצנ
הנשאר מן השנה פשוטה	ד	ח	התקו
הנשאר מן שנה מעוברת	ה	כא	הקפט
הנשאר מן המחזור	ב	י	הקצה

ואחר אשר פשטנו אלו הפשוטות אפרש היאך חוליא
 מולד אחת מחזור שחראה דע כי שנה ראשונה
 משני העולם ר"ל השנים אשר אנחנו מונים בהם היום
 מולד אחת שנה ליל שני ה' שעות ר"ד חלקים מן השנה
 הששית, והסימן בהר"ד והוא מולד ראש מחזור ממחזורי
 העולם, וכאשר חרזה לדעת מולד המחזור השני ממחזורי
 העולם אכתוב בהר"ד בשיטה אחת, ואכתוב ב"ו חק"ה
 בשיטה השנייה חתמה, וחשים כל סוג חתם סוגו החלקים
 חתם החלקים והשעות חתם השעות והימים חתם
 הימים, כעין זה:

ב	ה	ד
ב	י	הקצה

חקבץ החלקים עם החלקים יהיה
 המחזקבן חש"ט, חקבץ השעות עם

השעות יהיה המחזקבן כ"א, חקבץ הימים עם הימים יהיה
 המחזקבן ד' ימים, יהיה מולד המחזור השני יום ד' כ"א
 חש"ט חלקים מן השעה העשירית, ומה שאמרנו כי זה
 המולד בט' שעות מן היום הרביעי, לפי כשהשליך מ"א שעות
 י"ב שעות של ליל ד' כאשר הקדמנו נשאר ט' שעות מיום
 הרביעי ולוחם החלקים משעה העשירית, והסימן בזה
 המולד ר"ל המולד השני דכ"א חש"ט, וכאשר חרזה לדעת
 המולד השלישי ר"ל מולד המחזור השלישי ממחזורי העולם
 חש"ה מזה המעשה לא פחות ולא יתר, שכתוב מולד
 המחזור השני בשעה וב"ו חק"ה בשעה שנים, כעין זה:

ד	כא	השצנ
ב	י	הקצה

וחקבץ החלקים עם החלקים כמו
 ששית בפעם ראשונה, יהיה המחזקבן
 ממנו אלק חלקים ושל"ד חלקים, חש"ד

מזה החשבון שעה באלף ושתיים חלקים יאשר ש"ד
 חלקים, חרים השעה המחזקבנה לך מן החלקים אל
 השעות ועוד חקבץ ח"ו שעות אל כ"א שעות עם
 השעה אשר הרימות מן החלקים יהיה המחזקבן ממנו ו'
 ימים וי"ד שעות, הדע כי מולד המחזור השלישי ממחזורי
 העולם היה יום ו' בשתי שעות מן היום ושל"ד חלקים
 מן השעה השלישית, והסימן בזה המולד ר"ל במולד
 השלישי וי"ב ש"ד, ולא תסור מזה הענין וחש"ה על זה
 המשל מוסיף ב"ו חק"ה על מולד המחזור הרביעי
 יאך לך מולד המחזור החמישי, וזה חש"ה עד שחניע
 אל מולד אחת מחזור שחראה: ודע כי מחזורנו אשר הוא
 מחזור רל"ט היה מולד השנה הראשונה ממנו והוא מולד
 המחזור ליל שלישי בג' שעות ושל"ד חלקים והסימן נ"ג
 ש"ד, וידענו לוחו בזה המעשה אשר הקדמנו, כי הוספנו
 על בהר"ד ב"ו חק"ה וידענו מולד המחזור השני
 והוספנו על מולד המחזור השני ב"ו חק"ה וידענו
 מולד המחזור השלישי עד שבאנו לידעת מהארנו זה:

ובשחרה לדעת מולד המחזור שיבא אחר מחזורו חוסיף ב"ו חקל"ה על ג"ג של"ד. זה כשחכחזב ג"ג של"ד בשטה אחת ובי"ו חקל"ה בשטה שנייה חסחיה וחקבץ השני שטוח ומה שנתקבץ מן החלקים אלף ושמונים חרימהו שעה אל מושב השעות, והשאר למושב השעות חכחזב אותו בשטה שלישית ואחר תשיב אל השעות, ומה שנתקבץ מן השעות כ"ד חסחיהו יום אל מושב הימים, ומה שנשאר ולא נשלם כ"ד שטוח חכחזבו בשטה שלישית ועוד חזוב אל הימים ומה שנתקבץ יוחר מו' תשליך ממנו ו' וחכחזב השאר בשטה שלישית, וכאשר חעשה על זה המשל ילא לך מולד המחזור אשר אחרי זה, והוא מחזור ר"ס יוס' ה' י"ט שעות וחחקמ"ט מן השעה השמינית, וכן חוסיף על מחזור ר"ס ב"ו חקל"ה ילא לך מולד מחזור רס"א. וכענין זה חעשה עד לאין חכלית, ואני אכחזב לך מולדות י' מחזורים בשרטוטים מן מחזורו זה לזכור נפשך וחחלמד ממנו ויקום לך במקום מלמד. זה טרח השרטוט וחוליא מולד המחזור אחר מחזור על דרך שהגדתי לך, ועיין בשרטוט ואם ילא לך מכין לאשר בשרטוט חדע כי מעשיך נכון, ואם חמלא ביניהם שינוי אפי' בחלק אחד חדע כי הוא טעות וחוסיף לעשות עד שחזון המעשה: חו' היא הורה:

הפרק הרביעי בדיעות מולד כל שנה כשיהיה מולד ר"ל שנה הראשונה מן המחזור ידוע על הדרך שספרנו חוסיף ד"ח חחע"ו על המולד הראשון משני המחזור וילא לך מולד השנה השנייה. משל למה זה דומה היה מולד השנה הראשונה מן מחזור רנ"ט אשר הוא מחזורו זה ג"ג של"ד חוספנו עליו ד"ח חחע"ו כעין זה:

לוח ספר המחזורים

מחזור	ימים	שעות	חלקים
רנ"ט	ג	ג	שנר
רס	ה	י	ההקס"ב
רס"א	ו	יב	הסד
רס"ב	ז	יד	ההרנ"ט
רס"ג	ח	טז	הקעד
רס"ד	ט	יז	פ"א
רס"ה	י	יט	הרפ"ד
רס"ו	יא	כ	קצ"ט
רס"ז	יב	כ"ב	השצ"ד
רס"ח	יג	כ"ד	ש"ס

הרמנו שעה למושב השעות באלף ושמונים חלקים ישאר ק"ג חלקים כתבנו אותו בשטה שלישית במושב החלקים ועוד קבלנו ה' שעות מן השטה הראשונה עם השעה אשר הרימות מן החלקים אל ה' שעות מן השטה השנייה יהיה המתקבץ ממנו י"ב שעות, ואחר כך קבלנו הימים לימים יהיה המתקבץ ו', ידענו כי מולד השנה השנייה מן המחזור היה יוס' : בק"ג חלקים מן השעה הראשונה והסימן ז"ב ק"י. וכשחרה לדעת מולד השנה

לוח ספר מחזור שני רנ"ט

מספר השנים	שנהגב	ימים	שעות	חלקים
א	פ	ג	ג	שנר
ב	פ	ז	יב	קנ
ג	ס	ד	כ	ההרנ"ט
ד	פ	ג	יח	הקלה
ה	פ	א	ג	שלו
ו	ס	ה	ב	קכ"ד
ז	ס	ז	יט	השיו
ח	ס	א	יח	הקיב
ט	ס	ז	ט	כ"א
י	ס	ה		הרצו
יא	ס	ב	ט	הרצב
יב	פ	א	ז	ר"ב
יג	פ	ה	טו	ההרנ"ח
יד	ס	ג		ההקד
טו	פ	א	כב	ספ"ג
טז	פ	ו	ז	קע"ט
יז	ס	ג	טו	ההרנ"ה
יח	פ	ב	יג	הקצ"ה
יט	ס	ז	כב	ש"ס

מן המחזור חוסיף עליו הכ"א חקפ"ט לפי שכל שנה האחרונה משני המחזור מעוברת ילא לך מחזור של אחריו. ועל זה אמרנו הפירוש הזה חע"פ שהוא מבואר כדי לחוסיף לך ביאור באריכות הדבר ואני אכחזב לך מולד כל שנה ושנה ממחזור רנ"ט בשרטוט חמלא אותו במקום מלמד וחחלמד ממנו וחעשה מה שספרתי וחעיין בשרטוט אם חמלא אותם מכוונים חדע שמעשיך מגון ואם חמלא ביניהם חלוק חשוב לעשות: חו' היא טרחה:

פרק ה' בידענה מולד כל חדש כשיהיה עמך מולד משני העולם ידוע והוא מולד חשרי וחרצה לדעת מולד מרחשון, חוביק אי"ב חש"ג אשר מחדש הלבנה כמו שאחריו על מולד חשרי ואז ילא לך מולד מרחשון. משל למה זה דומה עינינו במולד שנחיו זה והיא שנת י"ו מזה המחזור השנה והוא מחזור רכ"ט, מלינו מולד זה ליל ו' בו שעות קע"ט חלקים מן השעה השמינית והסימן ו"ז קע"ט לפי מה שחרזה בשרטוט. וכחבנו זה הסימן אי"ב חש"ג בשעה שיהי חמיה, כל סוג חמח סוגו על זה הארה:

קע"ט	ז	ו
השעה	יב	א

קבלנו החלקים לחלקים לפי מהבנו נחבדך מה חתקע"ב חלקים, וקבלנו השעות לשעות נחבדך מהם י"ט שעה, וקבלנו הימים לימים היה המחבדך ו' ימים. ידענו כי מולד מרחשון בזה השנה יוס' ו' בו שעות וחחקע"ב חלקים מן השעה השמינית והסימן ו"ז חחקע"ב. ואם חרצה לידע מולד כסלו חוביק אי"ב חש"ג על מולד מרחשון ילא לך מולד כסלו. וכן לעולם חוביק אי"ב חש"ג על מולד חמה מהם שחרזה ילא לך מולד של חדש של אחריו ואזי אכתוב לך מולד כל חדש מחדשי השנה זו המכרת בשרטוט לפי מה שעשינו בשני הפרקים הראשונים. חו לורה שרטוט:

חדשים	ימים	שעות	חלקים
חשרי	ו	ז	קע"ט
מרחשון	ז	יב	החקע"ב
כסלו	ב	ח	הרפה
טבת	ג	כא	שעה
שבט	ד	י	קיא
אדר	ו	כב	ההקד
ניסן	א	יא	הריו
אייר	ג		של
סיון	ד	יג	כג
תמוז	ו	א	ההלו
אב	ז	יד	הקסט
אלול	ב	ג	רסב

הנה בארנו ומשלנו משלים ופירשנו שאין היכולת לפרש יותר מזה וכבר בארתי וחרתי הלאך העשה פעם אחר פעם למען יהיה קרוב למחליל בהולאות המולדות. ומה שלא נחבאר לו מן הפרק הראשון יחבאר לו מן השני וכן מן הג' כי המעשה בהולאת המולד כל שנה או

בהולאת מולד כל חדש על דרך אחד הולך ועל דרך אחר הוא נגרר. ודע כי שם המולד נופל אלל החכמים על קבץ הירח והשמש במהלכם האמלעי, וכן חמלא ב"ה. פרק ו' בידענה הדחיות והקבועות. דע כי זה הפרק עמוד מעמודי העבור, ונריך אחת לעיין בו במחקר כי עליו הוא הסמך ובין בדברי. וכשהולאת חיה מולד שחרזה כמו שאמרתי יש לך לדעת חיה יוס

יהיה ראש השנה בזה השנה. כי זו המגמה מן העבור וידענה זו תחבאר אחר ידענה הדחיות. וענין הדחיות המולדות הדחיות כי כשילא מולד שנה מן השנים כעין אוחו מולד יהיה דמי ולא יהיה ראש השנה באוחו יוס, וולח אלו הם קבועות והם ד' יסודות. היסוד הראשון כשילא לך מולד יוס' או יוס' ד' או יוס' ו' יהיה ראש השנה באוחה שנה נדחית ביוס של אחריו ולא חעין מה שיש לך מן השעות נחמטעו או רבו. משל למה זה דומה אם ילא לך המולד יוס' או באוחה שעה שיהיה מן היום, או מן הלילה ראש השנה באוחה שנה יוס' שני, ואם ילא לך המולד יוס' ד' ראש השנה אוחה שנה יוס' ה', ואם ילא לך המולד יוס' ו' ראש השנה אוחה שנה יוס' ו'. כן חעשה לעולם פשוטה או מעוברת והסימן לא אד"ו ראש השנה, וימי אד"ו לא חקבע בהם לעולם אבל יהיה ראש השנה לעולם יוס' ב' יוס' ג' יוס' ה' יוס' ו' והסימן בנה"ז. והיסוד הרב' כשילא לך מולד ביוס מן הימים הנשרים אשר חקבע בהם והם בנה"ז בחצי היום ואפילו בחלק אחד אל חקבע בו, משל למה זה דומה היה מולד שנה מן השנים יוס' ב' בו שעות והסימן ב"ח יהיה ראש השנה של אוחה שנה יוס' ג', ואם היה המולד פחות מחצי היום אפילו בחלק אחד כגון שהיה המולד ב' י"ז חחרע"ט ראש השנה אוחה שנה יוס' ב', וכן חעשה בשאר הנשרים כשילא לך מולד ב' ב"ח שעות או יותר ראש השנה אוחה שנה יוס' ג', ואם היה המולד יוס' ג' ב"ח שעות או יותר ראש השנה אוחה שנה יוס' ה' מפני שנדחה מד' לה' וכבר בארנו כי ר"ה לא יהיה יוס' ו' וכן כשיהיה המולד יוס' ו' ב"ח שעות או יותר ר"ה אוחה שנה יוס' ב' לפי שנדחה מא' לב', והסימן בזה היסוד הוא מה שאמרנו ח"ל נולד קודם חלות כשר אחר חלות פסול ובחלות כלאחר חלות דמי. ואלו השני יסודים הראשונים פעמים רבים הם מופלים, אבל השני יסודים האחרונים אינם מופלים אלא מעט ועל דרך זר ונכרי. היסוד השלישי כי כל שנה פשוטה שיהיה המולד בזה ליל ג' בט' שעות מן הלילה ור"ד חלקים מן השעה היה ראש השנה אוחה שנה יוס' ה' מפני שהיה נדחה מן הג' לד' ולא יהיה ראש השנה יוס' ד' ונדחה ליוס' ה', וכשילא לך המולד כן ג"ט ר"ד או יותר ר"ה אוחה שנה יוס' ה', ואם ילא המולד בפחות מזה ואפילו בחלק כגון שהיה המולד כן ג"ט ר"ג אוחה שנה ר"ה יוס' ג' והסימן בו פ"ל גער"ד מן יור, ופי' זה הסימן פ' פשוטה ל' ליל שלישי ט' שעות ר"ד חלקים משעה

עשירית, וזהו היסוד הג' מן הדמויות : והיסוד הד' כי כל שנה שלפניה מעוברת ואלא לך מולדת יום ב' בג' שנת ותקפ"ט חלקים מן השנה הרביעית ר"ה אותה שנה יום ג', ואם יאל לך זה המולד בפחות מזה ואפילו בחלק אחד תקבע אותו יום בעצמו, כמו אם יאל לך המולד כך בג' תקפ"ח ראש השנה אותה שנה יום ב' והסימן בזה היסוד הד' מן הדמויות מ"ע י"ב תקפ"ט מן דלת, ופי' מ' חלפני ע' עבור י' יום ב' יום שני תקפ"ט חמש מאות ושמנים ותשעה חלקים ד' מן שנה הרביעית : ואלו השני יסודים אחרונים יוחד מעט הם נופלים מן הראשונים אבל לריך אחת לעמוד עליהם ולא חסירם מלבד והשם ידרינו בדרך ישרה : ואני אכתוב לך ימי קביעות שני מחזורים בשרטוט תחלמוד מהם לפי מנהגנו בפרקים האחרים, וזו היא לזכרנו :

שני המחזור	ימי השבוע
א	ג
ב	ז
ג	ה
ד	ה
ה	ב
ו	ה
ז	ה
ח	ב
ט	ז
י	ה
יא	ב
יב	ב
יג	ה
יד	ג
טו	ב
טז	ז
יז	ג
יח	ב
יט	ז

לוח קבוע שני מחזור רל"ט וחוליא המולדות ותקבע מה שיש לך לקבוע וחדרה מה שיש לך לזכור לפי היסודות שבארחי לך, אחר כן תעיין בשרטוט אם תמלאם מכוונים חדע כי משבוק מכוון, ואם לאו תשוב לחשבון בנ"ה פרק ו' בידעת השלמים והחסרים והנסדרן : דע כי מרחשון ב' ימים לעולם בכל השנים ושבת יום א' ואדר ב' ימים ויום ו' יום א' ואייר ב' ימים וסיון יום א' ותמוז ב' ימים אב יום א' ואלול ב' ימים : ואם חתיה השנה מעוברת הב' אדרים ב' ימים, ועל זה הסדר כל השנים : אבל החלוק הוא בין כסלו וטבת כי שנה יהיו כסלו וטבת ב' ימים ותקדא השנה של שלמים, ושנה יהיו כסלו וטבת יום א' ותקרא חסרים ושנה יהיו כסלו וטבת כסדרן כגון שיהיה כסלו יום א' וטבת ב' ימים ותקרא כסדרן : ואם חרלה לידע אם השנה שלמים או חסרים או כסדרן חלוד לדעת אם השנה אשר אחת רולה לידע אותה מעוברת או פשוטה אם חתיה פשוטה חדע חתיה יום הוא ראש השנה אותה שנה וחתיה יום יהיה ר"ה בשנה הבאה, וזעין כמה בין שני ימים מן המנין אם יש ציניהם ג' ימים השנה חסרים ואם ד' השנה כסדרן ואם ה' השנים שלמים : והסימן גד"ה בפשוטה חכ"ש פי' כי כשיש בין היום אשר קבענו בו השנה אשר נרלה לדעת אם הם שלמים או חסרים

או כסדרן ובין השנה של אחריה ג' ימים היא חסרים ואם יש ציניהם ד' ימים היא כסדרן, ואם יש ציניהם ה' ימים היא שלמים וזה בשנה פשוטה : תשל למה זה דומה אם חתיה ראש השנה בשנה הפשוטה יום ו' וראש השנה של אחריה יום ה' הראשונה שלמים כי יש ציניהם ה' ימים יום ו' ויום א' יום ב' יום ג' ויום ד', ואם היה ראש השנה הפשוטה יום ה' ובשנה של אחריה יום ב' השנה כסדרן לפי שיש ציניהם ד' ימים יום ה' יום ו' יום א' יום ב' ואם היה ר"ה הפשוטה יום ו' ובשנה של אחריה יום ג' השנה חסרים לפי שיש ציניהם ג' ימים יום ו' יום א' יום ב', ועל זה דוק : ואם היה ר"ה שחרלה ידיעה אם הם שלמים או חסרים או כסדרן מעוברת, על זה המעשה בעיון שחייין כמה יש בין היום אשר תקבע בו ר"ה אותה שנה ובין היום אשר תקבע בשנה הבאה, אם יש ציניהם ה' ימים השנה חסרים, ואם ו' ימים השנה כסדרן, ואם ז' ימים השנה שלמים : והסימן ה"ח בעבור חכ"ש ופירושו כפירא הראשון : ואם היה ר"ה בשנה מעוברת יום ו' ובשנה של אחריה ר"ה יום ו' אותה שנה המעוברת שלמים לפי שבין ב' הימים ו' ימים לפי שלא נחשב בזה המניין יום קביעות השנה הבאה אחר השנה אשר אנו רואים ידיעה כמו שביארנו : וממה שאמרנו יחברר לך

מחזור דנ"ט
מספר

א	כסדרן
ב	שלמים
ג	שלמים
ד	כסדרן
ה	חסרים
ו	שלמים
ז	כסדרן
ח	חסרים
ט	שלמים
י	כסדרן
יא	שלמים
יב	חסרים
יג	שלמים
יד	כסדרן
טו	שלמים
טז	חסרים
יז	כסדרן
יח	שלמים
יט	שלמים

כי לא חוכל לדעת אם השנה חסרים או שלמים או כסדרן אלא אחר שתקבע אותה שנה והשנה הבאה אחריה : ואם תכתוב כל שני מחזורי זה בשרטוט השלמים והחסרים והכסדרן, תחלמוד בו כפי מנהגנו : וזו היא לזכר השרטוט : ודע כי כשיהיה ר"ה יום ג' אותה שנה כסדרן לעולם, והסימן לא גח"ש פי' כשיהיה ר"ה יום ג' לא חתיה השנה לא שלמים ולא חסרים אלא כסדרן : ודע כי כשיהיה ר"ה יום ו' או יום ב' לא יחכן להיות כסדרן אלא שלמים או חסרים כמו שאל החשבון אשר אמרנו והסימן לא ז"ך ולא ב"ך : ודע כשיהיה ר"ה יום ה' אם חתיה השנה פשוטה לא יחכן להיות חסרים, ואם חתיה מעוברת לא יחכן להיות כסדרן לא ח"ף כ"ע בחמישי פירושו לא חסרים בפשוטה ולא כסדרן במעוברת כשיהיה ר"ה ביום ה' : חבור אלו

הסימנים וחשוב אליהם כשחטעה. ואם חמלא כאשר
 חמרו לך בידעת השלמים והחסרים והכסדר ואלא לך
 השנה כסדר ור"ה יום ז' או יום שני, או ילא לך חסרים
 ור"ה יום ה' והשנה פשוטה, או ילא לך השנה כסדרן
 והשנה המעוברת בראש השנה יום ה', חדע כי טעות
 בחשבון ושוב לחשבון עד שחמלא. וכשחדע איזה יום
 יהיה ר"ה ואם השנה שלמים או חסרים או כסדרן בלא
 ספק כי ראשי החדשים ידועות וכשראשי החדשים ידועות
 המועדים ידועים והפרקים ידועים בלי ספק.

הביאבר השני בידעת התקופות: הפרק הראשון
 בידעת איזה יום מימי השבוע חהיה התקופה
 ובכמה שעות מן היום או מן הלילה במעשה. כשחמלה
 לדעת אותה קח שני העולם השלמים והשליש כ"ח כ"ח
 והמין שאינו מהפיק כ"ח חוסיף עליו רביעי, ומה
 שחקבץ חוסיף עליו ג' והיכלל לך מזה הם ימים
 וחשליש וז' והשאר פחות מן החמיל בחשבון מיום
 א' כלומר מחמלה הלילה, ואיזה יום שפסק בו החשבון
 אותו יום חהיה תקופת ניסן באותה שנה: משל למה
 זה דומה ראינו לידע מתי חהיה תקופת ניסן בזה השנה
 והיא שנת ד' אלפים תתקי"ח, לקחנו השנים השלמים
 והם ד' אלפים תתקי"ז, כי שנת י"ח אשר אנהנו חפלים
 בידעתה לא שלמה עוד. השלכנו אותן השנים השלמים
 כ"ח כ"ח נשאר י"ו הוספנו עליהם רביעייתם והם ד'
 ימים ורביע היה המחקבץ כ"ח יום ורביע, הוספנו על
 המחקבץ ג' היה הכל כ"ד יום ורביע, וכבר בארנו כי
 רביע כל יום ז' שעות השלכנו אלו כ"ד יום ז' שעות
 ז' נשאר שלשה ימים ורביע, החמיל החשבון מיום א'
 ואלא לך החשבון ליל ד' בשעה שעות וכו' השעה המכרת
 מהיום המכר חהיה תקופת ניסן בזה השנה. וכשחדע
 באיזה יום ובאיזה שעה חהיה תקופת ניסן שאר
 התקופות ידועות, והוא כשחסיף ז' שעות ומחלה על
 שעות איזה תקופה שחיה חלא לך התקופה של
 אחרים: משל למה זה דומה, אם חהיה תקופת ניסן
 בזה השנה ב' שעות מליל רביעי חוסיף ז' שעות ומחלה
 ששאר שעה ומחלה מיום ד' חדע כי תקופת חמון ההוא
 אחר תקופת ניסן בזה השנה בשעה א' מיום ד', ואחר
 שחסיף על השעה ז' וחלי יהיה המחקבץ ממנו ט'
 שעות, חדע כי תקופת חשרי ההוא אחר תקופת חמון
 בזה השנה בט' שעות מיום ד', וחסיף על הט' שעות
 ז' והז' יהיה המחקבץ ממנו י"ו שעות, חשליך מהם
 י"ב שעות מיום ד' ישאר מהם ד' שעות וחלי מליל ה'
 חדע כי תקופת טבת חהיה בד' שעות מליל ה', ועוד

חוסיף על הד' שעות וחלי ז' שעות יהיה המחקבץ
 ממנו י"ב שעה והם שעות ליל ה', חדע כי תקופת
 ניסן הבאה אחר זו חהיה יום ה' בשעה א', ועל זה
 יתגרר המעשה עד סוף העולם כשחדע התקופה חוסיף
 עליה ז' שעות או חדע שעות התקופה הבאה אחריה
 ובאיזה יום היא כמו שביארנו בזה המשל:

פרק שני בידעות חשבון זה בשרטוט. וכשחמלה לדעת
 באיזה יום חהיה התקופה ובכמה שעות מן היום
 ומן הלילה, חקח שני העולם וחשליש כ"ח כ"ח והשאר
 פחות מכ"ח חביא אותם בשטח המנין, ועיין השטה אשר
 נכתב אותו מנין חמלא בו סדר תקופת השנה: משל למה
 זה דומה, ראינו לידע סדור תקופות שחמיו והוא שנת
 י"ח אחר שהשלכנו שנות העולם כ"ח כ"ח נשאר י"ח שנה
 כי הארבעה אלפים ותת"ק מושלמים ובקשו כמו אותו
 ענין בשרטוט בשטה האופלת עליה שנות החשבון ולקחנו
 מה שיש במוכחו, מצינו תקופת חשרי בזה השנה יום ג'
 ב' שעות, תקופת טבת יום ג' ז' שעות וחלי, תקופת
 ניסן ליל ד' ז' שעות, תקופת חמון יום ד' בשעה
 וחלי. וכשחמלה לידע השנה אשר אחר זו השנה עיין
 בשטה אשר אחר זו השטה ר"ל שנת י"ט, וכן תעשה
 על הסדר שטה אחר שטה עד שחשלים השרטוט
 ותחזור לראשיתו והוא חזר חלילה לעולם כל שטה
 בשנה ובין. ובה השרטוט יחבר לך כי תקופת ניסן
 לא חהיה לעולם רק בשש שעות או בשעה א', ותקופת
 חמון ב' שעות או ב' שעות, ותקופת חשרי ב' או
 בט', ותקופת טבת בד' שעות או ב' שעות, וכל אלו
 השעות מן היום או מן הלילה. ודע כי הספרים בזה
 השרטוט כנגד תקופת ניסן. בשטה השעות ר"ל כי אין
 במקומו שעה. ואם ראינו כנגד היום דע כי תקופת
 ניסן חהיה בחלק א' מאותו היום, ואם חהיה הספר
 כנגד הלילה התקופה חהיה בחלק א' מאותו הלילה ובין
 וחמלא בע"ה *):

פרק שלישי בידעת בכמה ימים מימי החדש חהיה
 התקופה ובכמה שעות מן היום או מן הלילה
 כמו שפירשנו בפרק ראשון. נשאר לך לדעת בכמה ימים
 מימי החדש חהיה התקופה. וידעת אותו ענין שחקח
 שנות השלמות והיא זו השנה ד' אלפים ותתקי"ז שנה
 חשליש י"ט י"ט ומה ששאר פחות מ"ט וכו' החשבון
 והם שנים שעברו מן המחזור שאחרי בו חן לכל שנה

(*) היום הוא דרך השנים והשורות הנכתבות ביושר הם שעות היום
 והמושבכים הם שעות הלילה, ומלת פשר הבאה בסוף הפרק הוא מלה
 ערבית הוראתה רק והוא סימן 0 וכל במקום המחלת היום והלילה.

י"א יום ומה שחזקבץ מן הימים חוסיף עליהם ו' וחזקבץ המחקבץ ל'. ומה ששאר כחית מל' מחזור כמו אורח חשבון מראש חדש ניסן וזהו החקופה, ואם לא הגיע חוסיף ב' ימים אם לא הגיע חוסיף ג' ועל כל פנים יגיע. משל למה זה דומה, רצו לדעת החקופות בזה השנה בנחה ימים מיסן חזיה, ידענו כי חקופה ניסן בזה השנה ליל ד' ב' שעות השלכנו שנה העולם השלימות י"ט נשאר ט"ו וזה השנים אשר שלמו ועברו מן המחזור והוא מחזור רל"ט, נחננו לכל שנה י"א יום היה המחזקבץ מהם קס"ה יום והוספנו עליהם ו' ימים סך הכל קע"ב יום, השלכנו אח החשבון ל' נשאר כ"ב ימים, ועיינו בלחיה יום יהיה ניסן בשנה אשר נרלה ידיעתה והוא שנה ד' אלף חתק"ח ליצירה י"ז למחזור, ומצאנו ניסן בזה השנה יום א' ומצאנו ניסן מיום א' כ"ב ימים ילא החשבון בו אל יום א', כי מיום א' עד יום א' כ"ב ימים ולא הגיע החשבון אל יום החקופה כי החקופה ליל ד' כמו שפירשנו, הוספנו יום א' על כ"ב הגיע החשבון ליום ב', הוספנו ב' ימים על כ"ב ימים הגיע החשבון ליום ג', הוספנו ג' על כ"ב ימים הגיע החשבון ליום החקופה אשר הוא ד', אז ידענו כי חקופה ניסן בזה השנה שהיא שנה ד' אלפים חתק"ח ב' שעות מליל ד' כ"ה ימים מחדש ניסן, ועל זה הענין חדע בלחיה יום מימי החדש חזיה חקופה ניסן לעולם. ואם חזיה השנה אשר חרלה ידיעתה בלחיה יום מימי החדש חקופה ניסן חזיה בלחיה שנה מעוברת חעשה על זה הדרך לררכי משבוק מחדש אדר שני במקום ניסן, וכאשר עשינו בניסן בשנה הפשוטה חעשה בלחיה השני בשנה המעוברת. ואם היחה חקופה ניסן ידועה בשנה מן השנים יהיו שאר החקופות ידועות, והוא אחר שחשבונו מיום החקופה משנה אשר היחה בה ל"א יום ח' שעות ומחלה, אז חלץ לך החקופה אשר אחריה. משל למה הדבר דומה, הנה ידענו מה שהקדמנו כי חקופה ניסן בשנתינו זו והיא שנה י"ח היחה ב' שעות מליל ד' כ"ה ניסן מנינו מזו השעה חה היום ל"א יום ח' שעות וחצי ילא לנו החשבון בשעה וחצי מיום ד' ב' בחמה, ידענו כי חקופה חמה חזיה בזה השנה יום ד' בשעה וחצי ב' בחמוז. ועוד מנינו חה היום ומוז השעה אשר ילחה בו חקופה חמה ל"א יום ח' שעות וחצי הגיע החשבון אל ט' שעות מיום ד' ל' יום מחשירי, ידענו כי חקופה חשירי חזיה בשנה הבאה אחרי זאת, כלומר שנה י"ט יום ד' בט' שעות ל' יום מחשירי. ועוד מנינו חה

לוח חקופה לחשבון שמואל בכל שנה משנת מחזור החמה									
שנת מחזור החמה	חקופת תשרי		חקופת סכת		חקופת ניסן		חקופת חסון		שנת מחזור החמה
	שעה	ימי השבוע	שעה	ימי השבוע	שעה	ימי השבוע	שעה	ימי השבוע	
א	ג	ב	ד	ו	ז	ה	ז	ה	א
ב	ד	ג	ה	ד	ח	ה	א	ו	ב
ג	ה	ד	ו	ה	ט	ו	ב	ז	ג
ד	ו	ה	ז	ו	י	ז	ג	ח	ד
ה	ז	ו	ח	ז	יא	ח	ד	ט	ה
ו	ח	ז	ט	ח	יב	ט	ה	י	ו
ז	ט	ח	י	ט	יג	י	ו	יא	ז
ח	י	ז	יא	י	יד	י	ז	יב	ח
ט	יא	ח	יב	יא	טו	י	ח	יג	ט
י	יב	ט	יג	יב	טז	יא	ט	יד	י
יא	יג	י	יד	יג	יז	יב	י	יט	יא
יב	יד	יא	טו	יד	יח	יג	יא	כ	יב
יג	טו	יב	טז	יב	יט	יד	יב	כא	יג
יד	טז	יג	יז	יג	כ	יד	יג	כב	יד
טו	יז	יד	יח	יד	כא	י	י	כג	טו
טז	יח	י	יט	י	כב	י	י	כד	טז
יז	יט	יא	כ	יא	כג	י	י	כה	יז
יח	כ	יב	כא	יב	כד	י	י	כו	יח
יט	כא	יג	כב	יג	כה	י	י	כז	יט
כ	כב	יד	כג	יד	כו	י	י	כח	כ
כא	כג	טו	כד	טו	כז	י	י	כט	כא
כב	כד	טז	כה	טז	כח	י	י	ל	כב
כג	כה	יז	כו	יז	כט	י	י	לא	כג
כד	כו	יח	כז	יח	ל	י	י	לב	כד
כה	כז	יט	כח	יט	לא	י	י	לג	כה
כו	כח	כ	כט	כ	לב	י	י	לד	כו
כז	כט	כא	ל	כא	לג	י	י	לה	כז
כח	ל	כב	לא	כב	לד	י	י	לו	כח

היום ומוז השעה ל"א יום ח' שעות וחצי הגיעה החשכון
 אל ארבע שעות וחצי מליל הרביעי משבט, ידענו כי
 חקופת טבת חתיה בשנת י"ט בד' שעות מליל ה'
 משבט. ועוד מנינו מזה היום ומוז השעה ל"א ימים
 ז' שעות וחצי הגיעה החשכון אל שעה ראשונה מיום ה'
 שעה ימים מחדש ניסן, ידענו כי חקופת ניסן חתיה
 בשנת י"ט בחמלת יום ה' ו' ימים מחדש ניסן. וכן
 נחשוב מזה היום ומוז השעה ל"א יום ז' שעות וחצי ילא
 לנו חקופת חמו, וכן חעשה עד סוף העולם. וכבר
 בארנו כי כתיבה חקופה מן החקופות ידועה היאך
 חעשה מהם שאר החקופות עד סוף העולם. ודע כי
 כשאמרנו בחקופה מן החקופות חתיה בכך וכך שעה
 אין הכוונה כי החקופה חתיה בכל אותה שעה, אבל

המנמה כי החקופה חתיה בחמלת חלק ח' מאותה
 שעה. וכשאמרנו כי חקופת ניסן בשעה ראשונה מן היום
 או מן הלילה אין הכוונה בכל שעה ראשונה אבל הכוונה
 בחמלת חלק מן השעה הראשונה, ודברינו בו אינו אלא
 על דרך העברה. ואין ראוי שיחלוק עלינו חולק באמרנו
 כי המולדות בכך וכך שעה וכך וכך חלקים מן השעה
 הנמשכת אחר השעף הראשונה, כי כשאמרנו זה היה על
 דרך העברה והרגל הלשון. ואין ראוי עוד לחלוק חולק
 בכפל הענין והמורחז פעם אחר פעם וספור ענין קרוב
 יכול המחלמד שיחלמד ממה שהקדמנו ואפילו לא ייחדוהו
 בהם מאמר, אבל עשינו כל זה למען ירוץ הקורא בו,
 והשם יחעלה יורנו דרך האמת ברחמינו וחסדיו הרבים
 אמן סלה.

נשלם המאמר.